

MEMURLAR HANGİ SINIFTAN?

Aydınlık Gazetesi, 2 Eylül 2017

Yıldırım Koç

12 Eylül öncesinin yaygın hatalarından biri, insanları çalışma biçimlerine ve gelir düzeylerine göre sınıflandırmaktı. Burjuva sosyal biliminin “orta sınıf” anlayışı bu yaklaşımın ürünüydü. Bu kavram kargaşasının bir parçası da, memurları, büro çalışanlarını veya beyaz yakalıları “küçük burjuva” olarak nitelendirmektir. Halbuki insanların davranışlarını belirleyen temel ölçüt, üretim araçlarıyla olan mülkiyet ilişkisidir.

Bugün özel sektörde çalışan beyaz yakalılarda ve kamu kesiminde bu yanlış hâlâ sürüyor. Bu yanlış düzeltecek olan, bu kesimlerin bir dönem sahip oldukları bazı ayrıcalıkları kaybetmeleridir. İnsanlar ait oldukları toplumsal sınıfı da okuyarak öğrenmez; kendisi gibi olanlara ihtiyaç ortaya çıktığında öğrenir. Özel sektördeki büro personeli ve kamudaki memurlar da bu süreci yaşayacaklar.

BAZI MESLEKLERİN ÖNEMİ AZALİYOR

Türkiye’de bir dönem mühendis, doktor, öğretmen gibi mesleklere sahip olanlar, ücretli olarak çalışsalar bile, itibarlı bir toplumsal konuma ve iyi gelire sahipti. Bu nedenle de bu kişiler ve hatta genel olarak toplum, bu kişilerin meslek kimliklerini öne çıkarma eğilimindeydi.

Bu nedenle bazı meslekler dönem dönem sınıf kimliğinin önüne geçebilir. “Öğretmen Bey”, “Doktor Hanım”, “Mühendis Bey” sözcükleri kullanılır; “tornacı bey”, “hastabakıcı hanım” denmez.

Öğretmen, doktor ve mühendis sayısının artmasıyla birlikte, belirli mesleklerin sınıf değiştirme olanağı sağlaması sona erdi; meslek kimliği eski önemini yitirmeye başladı. Mesleklerini icra etme olanağı bulamayan öğretmenler, mühendisler, iktisatçılar, vb. nerede iş bulabilirse orada çalışmaya başladı. Bu gelişmeyle birlikte de bu kişilerin artık meslek kimlikleri değil, toplumsal sınıf kimlikleri öne çıkmaya başladı.

MARX VE ENGELS

Marx ve Engels, bazı itibarlı mesleklerin kapitalist düzende nasıl işçileştiğini 1848 yılı başında yayımlanan Komünist Manifesto’da şöyle anlatıyordu: “Burjuvazi şimdiye kadar itibar gören ve saygılı bir huşuyla bakılan her mesleğin halesini çekip aldı. Doktoru, avukatı, rahibi, şairi, bilim adamını ücretini ödediği kendi ücretli emekçisi durumuna getirdi.” (Marx-Engels, *Selected Works*, Vol.1, Moscow, 1973, s.111)

ETHEM NEJAT’IN UYARISI

Bu konuda ilginç bir değerlendirme daha 1919 yılında yapılmıştır.

Türkiye Komünist Fırkası’nın kurucularından ve 28/29 Ocak 1921 günü katledilen Ethem Nejat, 1919/1920 yıllarında yayınlanan “Darümualliminli Gençlere” yazısında, öğretmenlerin sınıf özelliğini şöyle ön plana çıkarıyordu:

"Darümuallimin’li genç! Sen kendin çok iyi biliyorsun ki sen proleter evlâdısın.

“Baban nasıl kolunun kuvvetiyle çalışıyor ise, sen de günde on onbeş saat kafanı yorarak, beynini çatlatarak çalışacaksın. Bugün daha pek genç ve mektep talebesi isen, yarın bugünkü tarzı hükümetin muhakir gördüğü bir iptidai mektebin mürebbisi olacaksın. Ve muallimlerin çektiği azabı, açlığı çekmeye ve mektebin ve talebelerinin devletluların mektebi yanında hakir kalmaya mahkûm olacaksın.

“O halde ey genç! Ey yarının mürebbisi! Şimdiden menfaatini bil! Sen gündelikle çalışan işçiden başka bir şey değilsin! Koluyla çalışan, uzvi faaliyetini bir lokma yiyeceğe hasreden, bu haksız ve hain cemiyet içinde ilimden, fenden hisse ve kısmet alamayan biçare işçi gençler ile bir sırada, bir halde, bir endişede olduğunu idrak et. Onlarla elele ver, ‘yevm-i cedit, rızık cedit’ (yeni gün, yeni azık, Y.K.) yaşayan sınıfın gençleri, çocuklarıyla birlikte çalış, yarının inkılâp hazırlıkların yap!” (TÜSTAV, *Mustafa Suphi ve Yoldaşları*, İstanbul, 2004, s.115-117)